Grunk Föreläsning 9

Funktioner av komplexa tal

Jonathan Nilsson

Linköpings Universitet

Idag

- Komplexa tal
  - Polär form
  - Komplexa exponentialfunktionen
  - Binomiska ekvationer
  - Eulers formler

Del I

Komplexa tal på polär form

Polär form

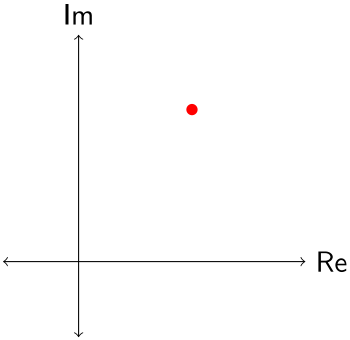

Ett komplext tal z

Polär form

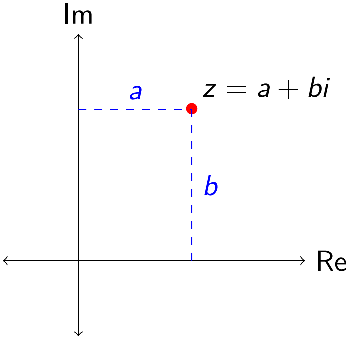

Ett komplext tal z i normalform (rektangulär form) beskrivet med sin real- och imaginärdel.

Polär form

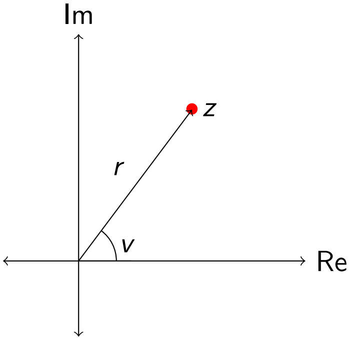

Samma tal z på **polär form**, beskrivet med sitt **belopp** $r = |z|$ och sitt **argument** $\arg(z) = v$.

Från polär form till rektangulär form

Uppgift

Låt $|z| = 2$ och $\arg(z) = \frac{\pi}{6}$. Skriv z på form $a + bi$.

Från polär form till rektangulär form

Uppgift

Låt $|z| = 2$ och $\arg(z) = \frac{\pi}{6}$. Skriv z på form $a + bi$.

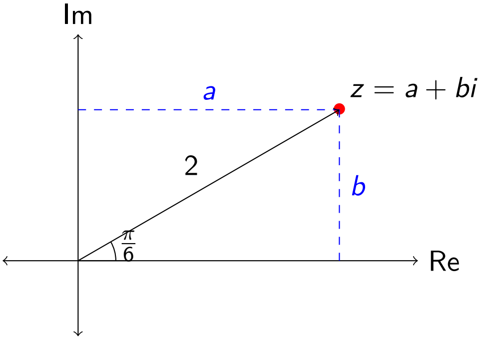

Uppgift

Låt $|z| = 2$ och $\arg(z) = \frac{\pi}{6}$. Skriv z på form $a + bi$.

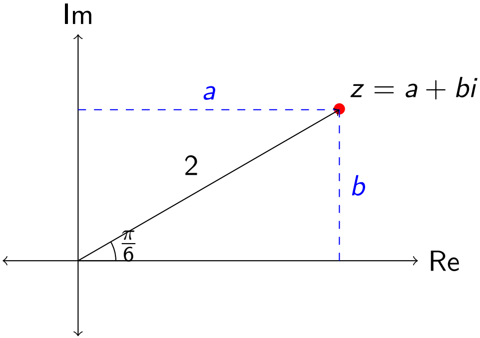

Enligt bilden har vi $\sin(\frac{\pi}{6}) = \frac{b}{2}$ och $\sin(\frac{\pi}{6}) = \frac{b}{2}$, så $z = a + bi = 2\cos(\frac{\pi}{6}) + i2\sin(\frac{\pi}{6}) = \sqrt{3} + i$.

Polär till rektangulär

Samma resonemang fungerar för godtyckliga komplexa tal.

Slutsats

Om ett komplext tal z har belopp r och argument v, så har vi

$$z = r\big(\cos(v) + i\sin(v)\big)$$

Från rektangulär till polär

Uppgift

Låt $z = -2 + 2\sqrt{3}i$. Ange belopp och argument (r, v) för talet z.

Från rektangulär till polär

Uppgift

Låt $z = -2 + 2\sqrt{3}i$. Ange belopp och argument (r, v) för talet z.

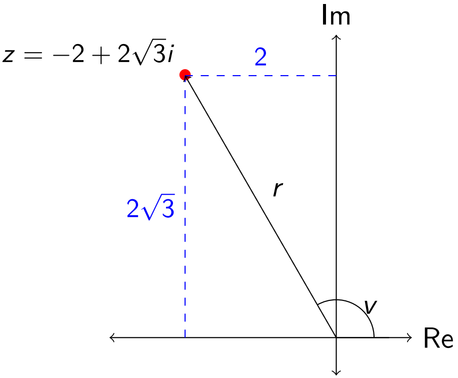

Från rektangulär till polär

Uppgift

Låt $z = -2 + 2\sqrt{3}i$. Ange belopp och argument (r, v) för talet z.

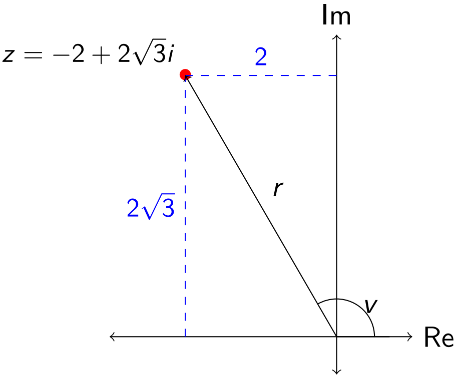

Beloppet är lätt att beräkna:

$r = |z| = \sqrt{(-2)^2 + (2\sqrt{3})^2} = \sqrt{4 + 12} = 4.$

Från rektangulär till polär

Uppgift

Låt $z = -2 + 2\sqrt{3}i$. Ange belopp och argument (r, v) för talet z.

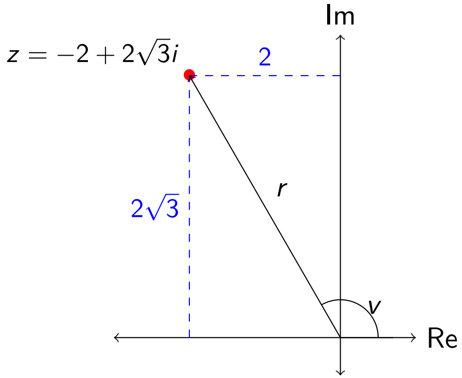

Beloppet är lätt att beräkna:
$r = |z| = \sqrt{(-2)^2 + (2\sqrt{3})^2} = \sqrt{4 + 12} = 4.$
Enligt bilden har vi också
$\tan(\pi - v) = \frac{2\sqrt{3}}{2} = \sqrt{3}$, så
$\pi - v = \arctan(\sqrt{3}) = \frac{\pi}{3}$. Alltså blir $v = \frac{2\pi}{3}$.
Svar: De polära koordinaterna för z är
$(r, v) = (4, \frac{2\pi}{3})$.

Rektangulär till polär

Samma resonemang fungerar för godtyckliga komplexa tal.

Slutsats

Om ett komplext tal $z = a + bi$ med positiv realdel $a > 0$ så ges de polära koordinaterna för z av $r = \sqrt{a^2 + b^2}$ och $v = \arctan(\frac{b}{a})$

(När $a \leq 0$ är det bäst att rita en figur och resonera sig fram som i föregående exempel)

Multiplikation av tal på polär form

Låt z_1 ha belopp r_1 och argument v_1, och låt z_2 ha belopp r_2 och argument v_2.

Multiplikation av tal på polär form

Låt z_1 ha belopp r_1 och argument v_1, och låt z_2 ha belopp r_2 och argument v_2.Då har vi

$$z = r_1(\cos(v_1) + i\sin(v_1)) \quad \text{och} \quad z_2 = r_2(\cos(v_2) + i\sin(v_2))$$

så $z_1 \cdot z_2 = r_1 r_2(\cos(v_1) + i\sin(v_1))(\cos(v_2) + i\sin(v_2)) =$
$r_1 r_2\big(\cos(v_1)\cos(v_2) + i\cos(v_1)\sin(v_2) + i\sin(v_1)\cos(v_2) - \sin(v_1)\sin(v_2)\big)$
$= r_1 r_2\big((\cos(v_1)\cos(v_2) - \sin(v_1)\sin(v_2)) + i(\cos(v_1)\sin(v_2) + \sin(v_1)\cos(v_2))\big) =$
$r_1 r_2\big(\cos(v_1 + v_2) + i\sin(v_1 + v_2)\big)$
Så produkten $z_1 \cdot z_2$ har belopp $r_1 \cdot r_2$ och argument $v_1 + v_2$.

Multiplikation av tal på polär form

Låt z_1 ha belopp r_1 och argument v_1, och låt z_2 ha belopp r_2 och argument v_2.Då har vi

$$z = r_1(\cos(v_1) + i\sin(v_1)) \quad \text{och} \quad z_2 = r_2(\cos(v_2) + i\sin(v_2))$$

så $z_1 \cdot z_2 = r_1 r_2(\cos(v_1) + i\sin(v_1))(\cos(v_2) + i\sin(v_2)) =$
$r_1 r_2\big(\cos(v_1)\cos(v_2) + i\cos(v_1)\sin(v_2) + i\sin(v_1)\cos(v_2) - \sin(v_1)\sin(v_2)\big)$
$= r_1 r_2\big((\cos(v_1)\cos(v_2) - \sin(v_1)\sin(v_2)) + i(\cos(v_1)\sin(v_2) + \sin(v_1)\cos(v_2))\big) =$
$r_1 r_2\big(\cos(v_1 + v_2) + i\sin(v_1 + v_2)\big)$
Så produkten $z_1 \cdot z_2$ har belopp $r_1 \cdot r_2$ och argument $v_1 + v_2$.

Minnesregel

När två komplexa tal på polär form multipliceras så multipliceras beloppen, och argumenten adderas.

Visualisering

Beloppen multipliceras, argumenten adderas

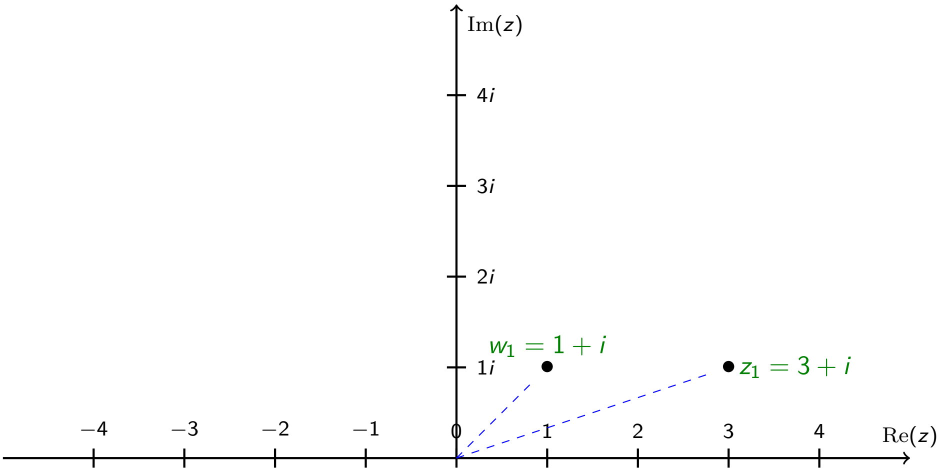

Beloppen multipliceras, argumenten adderas

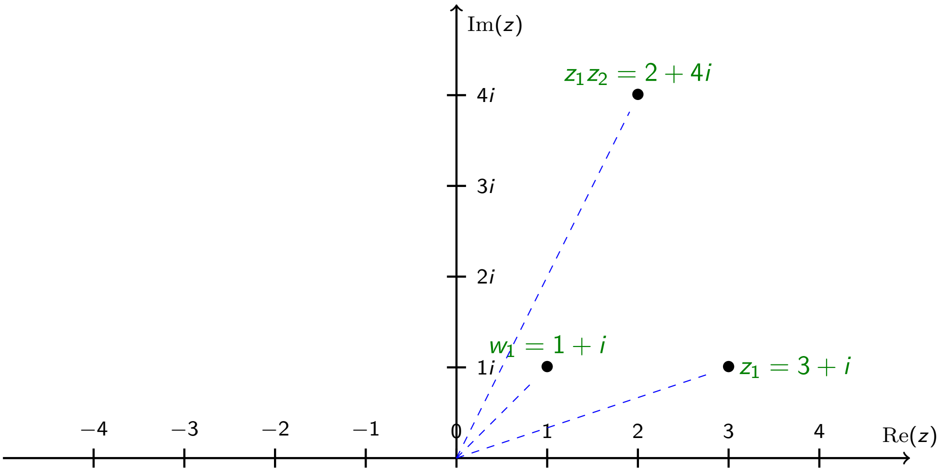

Räkneregler för belopp och argument

Räkneregler

- $|z \cdot w| = |z| \cdot |w|$
- $\left|\frac{z}{w}\right| = \frac{|z|}{|w|}$
- $\arg(z \cdot w) = \arg(z) + \arg(w)$
- $\arg(z^n) = n \cdot \arg(z)$
- $\arg(\frac{z}{w}) = \arg(z) - \arg(w)$

Räkneregler för belopp och argument

Räkneregler

- $|z \cdot w| = |z| \cdot |w|$
- $\left|\frac{z}{w}\right| = \frac{|z|}{|w|}$
- $\arg(z \cdot w) = \arg(z) + \arg(w)$
- $\arg(z^n) = n \cdot \arg(z)$
- $\arg(\frac{z}{w}) = \arg(z) - \arg(w)$

Obs!

Notera att ett komplext tal har flera olika argument. Exempelvis kan vi skriva både $\arg(-i) = -\frac{\pi}{2}$ och $\arg(-i) = \frac{3\pi}{2}$ (båda är ”samma vinkel” men de skiljer sig med ett varv). Man kan säga att $\arg(-i) = \frac{3\pi}{2} + 2n\pi$, där $n \in \mathbb{Z}$, så arg är strikt talat inte en funktion - den antar flera värden samtidigt. Normalt brukar man dock ange argument på intervallet $[0, 2\pi[$ eller $]-\pi, \pi]$.

Exempel

Uppgift

Ange belopp och ett argument för $z = \frac{(1+i)^6(1+\sqrt{3}i)}{(1-i)5i}$

Exempel

Uppgift

Ange belopp och ett argument för $z = \frac{(1+i)^6(1+\sqrt{3}i)}{(1-i)5i}$

$$|z| = \left|\frac{(1+i)^6(1+\sqrt{3}i)}{(1-i)5i}\right| = \frac{|1+i|^6\cdot|1+\sqrt{3}i|}{|1-i|\cdot|5i|} = \frac{\sqrt{2}^6\cdot 2}{\sqrt{2}\cdot 5} = \frac{16}{5\sqrt{2}} = \frac{8\sqrt{2}}{5}$$

$$\arg(z) = 6\arg(1+i) + \arg(1+\sqrt{3}i) - \arg(1-i) - arg(5i)$$

$$= 6\frac{\pi}{4} + \frac{\pi}{3} - (-\frac{\pi}{4}) - \frac{\pi}{2} = \frac{(18+4+3-6)\pi}{12} = \frac{19\pi}{12}.$$

Del II

Den komplexa exponentialfunktionen

Den komplexa exponentialfunktionen

Funktionen $f(x) = e^x$ är hittills bara definierad för reella x. Hur ska man definiera e^z när z är komplext? Vi vill att samma räkneregler ska gälla som för den vanliga exponentialfunktionen.

Den komplexa exponentialfunktionen

Funktionen $f(x) = e^x$ är hittills bara definierad för reella x. Hur ska man definiera e^z när z är komplext? Vi vill att samma räkneregler ska gälla som för den vanliga exponentialfunktionen.

Definition

Om x är reellt definierar vi

$$e^{ix} = \cos(x) + i\sin(x)$$

Den komplexa exponentialfunktionen

Funktionen $f(x) = e^x$ är hittills bara definierad för reella x. Hur ska man definiera e^z när z är komplext? Vi vill att samma räkneregler ska gälla som för den vanliga exponentialfunktionen.

Definition

Om x är reellt definierar vi

$$e^{ix} = \cos(x) + i\sin(x)$$

För att räkneregeln $e^{z+w} = e^z \cdot e^w$ ska gälla måste vi då definiera

$$e^{a+bi} = e^a\big(\cos(b) + i\sin(b)\big)$$

Polär form med exponentialfunktion

Polär form

Om $|z|$ och $\arg(z) = v$ så har vi

$$z = re^{iv} = r(\cos(v) + i\sin(v))$$

Eftersom z här representeras med belopp och argument kallas bägge uttrycken till höger i likekheten för **polär form** för z.

Polär form med exponentialfunktion

Polär form

Om $|z|$ och $\arg(z) = v$ så har vi

$$z = re^{iv} = r(\cos(v) + i\sin(v))$$

Eftersom z här representeras med belopp och argument kallas bägge uttrycken till höger i likekheten för **polär form** för z.

Observationer:

- $|e^{iv}| = |\cos(v) + i\sin(v)| = \sqrt{\cos^2(v) + \sin^2(v)} = 1$ för alla reella v, så e^{iv} ligger på enhetscirkeln i komplexa talplanet.

Polär form med exponentialfunktion

Polär form

Om $|z|$ och $\arg(z) = v$ så har vi

$$z = re^{iv} = r(\cos(v) + i\sin(v))$$

Eftersom z här representeras med belopp och argument kallas bägge uttrycken till höger i likekheten för **polär form** för z.

Observationer:

- $|e^{iv}| = |\cos(v) + i\sin(v)| = \sqrt{\cos^2(v) + \sin^2(v)} = 1$ för alla reella v, så e^{iv} ligger på enhetscirkeln i komplexa talplanet.
- $e^{iv} = \cos(v) + i\sin(v) = \cos(v + 2n\pi) + i\sin(v + 2n\pi) = e^{iv+2ni\pi}$ för reella v

Polär form med exponentialfunktion

Polär form

Om $|z|$ och $\arg(z) = v$ så har vi

$$z = re^{iv} = r(\cos(v) + i\sin(v))$$

Eftersom z här representeras med belopp och argument kallas bägge uttrycken till höger i likekheten för **polär form** för z.

Observationer:

- $|e^{iv}| = |\cos(v) + i\sin(v)| = \sqrt{\cos^2(v) + \sin^2(v)} = 1$ för alla reella v, så e^{iv} ligger på enhetscirkeln i komplexa talplanet.
- $e^{iv} = \cos(v) + i\sin(v) = \cos(v + 2n\pi) + i\sin(v + 2n\pi) = e^{iv+2ni\pi}$ för reella v
- $(r_1e^{iv_1})(r_2e^{iv_2}) = r_1r_2e^{i(v_1+v_2)}$,

Exempel

Uppgift

Beräkna $(1+i)^{100}$.

Exempel

Uppgift

Beräkna $(1+i)^{100}$.

Vi uttrycker $1+i$ på polär form: $|1+i| = \sqrt{2}$ och $\arg(1+i) = \frac{\pi}{4}$, så
$(1+i)^{100} = (\sqrt{2}e^{\frac{\pi i}{4}})^{100} = (2^{1/2})^{100} e^{\frac{100\pi i}{4}} = 2^{50}e^{25\pi i} = 2^{50}e^{\pi i} = -2^{50}$.

Del III

Binomiska ekvationer

Uppgift

Lös ekvationen $z^3 = 8i$. Svara på form $a + bi$.

Uppgift

Lös ekvationen $z^3 = 8i$. Svara på form $a + bi$.

Vi skriver båda sidor på polär form. Vi har då $z = re^{iv}$ på polär form där vi söker r och v:

$$(re^{iv})^3 = 8e^{i\frac{\pi}{2}} \Leftrightarrow r^3 e^{i3v} = 8e^{i\frac{\pi}{2}}.$$

För att likhet ska råda måste beloppen vara lika, och argumenten måste vara lika (upp till en multipel av 2π):

$$\begin{cases} r^3 = 8 \\ 3v = \frac{\pi}{2} + 2n\pi \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} r = 2 \\ v = \frac{\pi}{6} + \frac{2n\pi}{3} \end{cases} .$$

För $n = 0, 1, 2$ får vi tre olika argument v: $\frac{\pi}{6}, \frac{5\pi}{6}, \frac{3\pi}{2}$, men när $n = 3$ får vi åter $\frac{\pi}{6}$, och vinklarna upprepar sig. Det finns alltså bara tre *olika*. Slutligen går vi tillbaka till form $a + bi$ och får

Svar: Ekvationen har tre lösningar:

$z_1 = 2e^{i\frac{\pi}{6}} = 2(\cos(\frac{\pi}{6}) + i\sin(\frac{\pi}{6})) = \sqrt{3} + i$

$z_2 = 2e^{i\frac{5\pi}{6}} = 2(\cos(\frac{5\pi}{6}) + i\sin(\frac{5\pi}{6})) = -\sqrt{3} + i$

$z_3 = 2e^{i\frac{3\pi}{2}} = 2(\cos(\frac{3\pi}{2}) + i\sin(\frac{3\pi}{2})) = -2i$

Lösningarna i talplanet

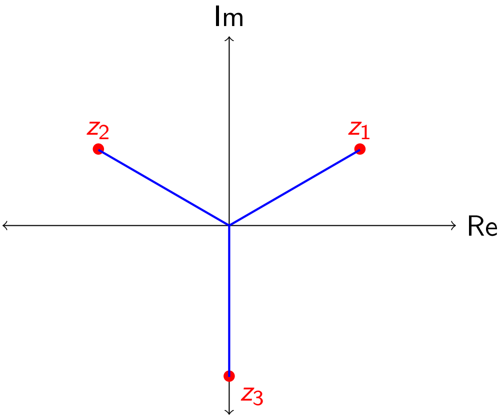

Lösningarna i talplanet

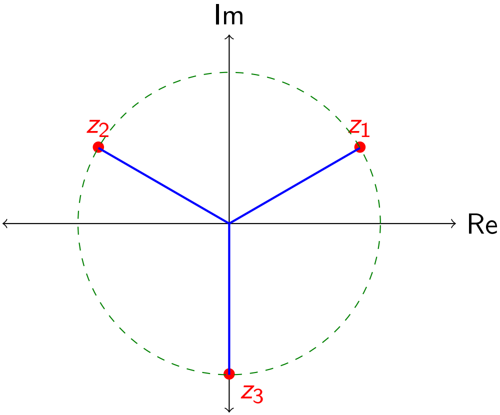

Notera att lösningarna ligger på en cirkel i talplanet!

Binomiska ekvationer

Definition

En ekvation av typen

$$z^n = c$$

där n är ett givet heltal och c är ett givet komplext tal, kallas för en **binomisk ekvation**.

Binomiska ekvationer

Definition

En ekvation av typen

$$z^n = c$$

där n är ett givet heltal och c är ett givet komplext tal, kallas för en **binomisk ekvation**.

Sådana ekvationer kan lösas genom att först skriva båda sidor på polär form. Om $c = re^{iv}$ så ges ekvationens lösningar av

$$z = r^{1/n} e^{i\frac{v+2\pi k}{n}} \text{ där } k = 0, 1, 2, \ldots, n-1.$$

De n stycken lösningarna ligger jämnt utspridda på en cirkel med centrum i origo i komplexa talplanet.

Binomiska ekvationer

Definition

En ekvation av typen

$$z^n = c$$

där n är ett givet heltal och c är ett givet komplext tal, kallas för en **binomisk ekvation**.

Sådana ekvationer kan lösas genom att först skriva båda sidor på polär form. Om $c = re^{iv}$ så ges ekvationens lösningar av

$$z = r^{1/n} e^{i\frac{v+2\pi k}{n}} \text{ där } k = 0, 1, 2, \ldots, n-1.$$

De n stycken lösningarna ligger jämnt utspridda på en cirkel med centrum i origo i komplexa talplanet.

Tips!

Det är bäst att lära sig metoden istället för formeln ovan.

Lösningarna till $z^{10} = 1$

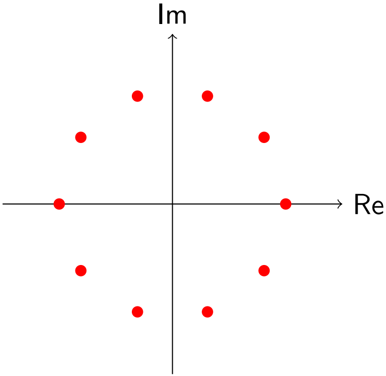

Lösningarna till $z^{10} = 1$

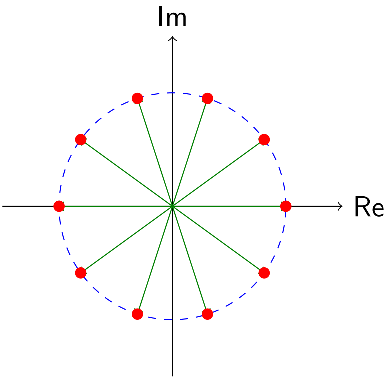

Uppgift

Lös ekvationen $(z - 2 + i)^5 = 2 + 2\sqrt{3}i$.

Uppgift

Lös ekvationen $(z-2+i)^5 = 2+2\sqrt{3}i$.

Sätt $z-2+i = re^{iv}$, och skriv $2+2\sqrt{3}i = 4(\frac{1}{2}+\frac{\sqrt{3}}{2}i) = 4e^{i\frac{\pi}{6}}$. Vänsterledet blir

$$(re^{iv})^5 = 4e^{i\frac{\pi}{6}} \Leftrightarrow r^5 e^{i5v} = 4e^{i\frac{\pi}{6}}.$$

$$\Rightarrow \begin{cases} r^5 = 4 \\ 5v = \frac{\pi}{6} + 2n\pi \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} r = 4^{\frac{1}{5}} \\ v = \frac{\pi}{30} + \frac{2n\pi}{5} \end{cases}.$$

För $n = 0,1,2,3,4$ får vi 5 olika argument v: $\frac{\pi}{30}$, $\frac{13\pi}{30}$, $\frac{25\pi}{30}$, $\frac{37\pi}{30}$, $\frac{49\pi}{30}$, men när $n=5$ får vi åter $\frac{\pi}{30}$, och vinklarna upprepar sig. Det finns alltså bara fem *olika* argument. Slutligen går vi tillbaka till variabeln $z = 2-i+re^{iv} = 2+r\cos(v)+i(-1+r\sin(v))$:

Svar: Ekvationen har fem lösningar:

$z_1 = 2+\sqrt[5]{4}\cos(\frac{\pi}{30})+i(-1+\sqrt[5]{4}\sin(\frac{\pi}{30}))$ $z_2 = 2+\sqrt[5]{4}\cos(\frac{13\pi}{30})+i(-1+\sqrt[5]{4}\sin(\frac{13\pi}{30}))$

$z_3 = 2+\sqrt[5]{4}\cos(\frac{25\pi}{30})+i(-1+\sqrt[5]{4}\sin(\frac{25\pi}{30}))$ $z_4 = 2+\sqrt[5]{4}\cos(\frac{37\pi}{30})+i(-1+\sqrt[5]{4}\sin(\frac{37\pi}{30}))$

$z_5 = 2+\sqrt[5]{4}\cos(\frac{49\pi}{30})+i(-1+\sqrt[5]{4}\sin(\frac{49\pi}{30}))$

Lösningarna till $(z-2+i)^5 = 2+\sqrt{3}i$

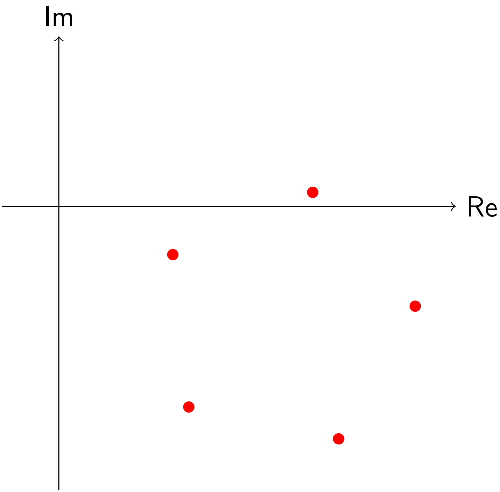

Lösningarna till $(z-2+i)^5 = 2+\sqrt{3}i$

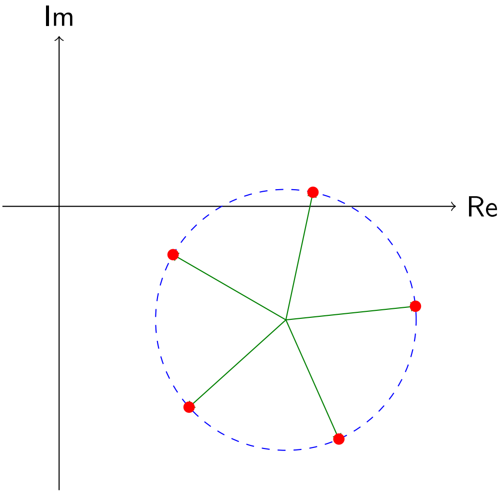

Del IV

Eulers formler

Eulers formler

Vi har sett att expontentialfunktionen kan uttryckas med sinus och cosinus: $e^{ix} = \cos(x) + i\sin(x)$. Faktum är att det omvända också gäller.

Eulers formler

Vi har $\cos(x) = \frac{e^{ix}+e^{-ix}}{2}$ och $\sin(x) = \frac{e^{ix}-e^{-ix}}{2i}$.

Eulers formler

Vi har sett att expontentialfunktionen kan uttryckas med sinus och cosinus: $e^{ix} = \cos(x) + i\sin(x)$. Faktum är att det omvända också gäller.

Eulers formler

Vi har $\cos(x) = \frac{e^{ix}+e^{-ix}}{2}$ och $\sin(x) = \frac{e^{ix}-e^{-ix}}{2i}$.

Bevis: Insättning, notera att $e^{-ix} = \cos(-x) + i\sin(-x) = \cos(x) - i\sin(x)$ eftersom cosinus är jämn och sinus är udda.

Exempel

Uppgift

Uttryck $\sin^3(x)$ som en summa av trigonometriska funktioner utan potenser.

Exempel

Uppgift

Uttryck $\sin^3(x)$ som en summa av trigonometriska funktioner utan potenser.

Vi använder Eulers formler och förenklar med hjälp av $(a-b)^3 = a^3 b - 3a^2 b + 3ab^2 - b^3$:

$$\sin^3(x) = \frac{(e^{ix}-e^{-ix})^3}{(2i)^3} = \frac{e^{3ix}-3e^{2ix}e^{-ix}+3e^{ix}e^{-2ix}-e^{-3ix}}{-4\cdot 2i} = -\frac{1}{4}\left(\frac{e^{3ix}-3e^{ix}+3e^{-ix}-e^{-3ix}}{2i}\right)$$

$$= -\frac{1}{4}\left(\frac{e^{3ix}-e^{-3ix}}{2i} - 3\frac{e^{ix}-e^{-ix}}{2i}\right) = -\frac{\sin(3x)}{4} + \frac{3\sin(x)}{4}.$$

Svar: $\sin^3(x) = -\frac{\sin(3x)}{4} + \frac{3\sin(x)}{4}$

Exempel

Uppgift

Uttryck $\sin^3(x)$ som en summa av trigonometriska funktioner utan potenser.

Vi använder Eulers formler och förenklar med hjälp av $(a-b)^3 = a^3b - 3a^2b + 3ab^2 - b^3$:

$$\sin^3(x) = \frac{(e^{ix}-e^{-ix})^3}{(2i)^3} = \frac{e^{3ix}-3e^{2ix}e^{-ix}+3e^{ix}e^{-2ix}-e^{-3ix}}{-4\cdot 2i} = -\frac{1}{4}\left(\frac{e^{3ix}-3e^{ix}+3e^{-ix}-e^{-3ix}}{2i}\right)$$

$$= -\frac{1}{4}\left(\frac{e^{3ix}-e^{-3ix}}{2i} - 3\frac{e^{ix}-e^{-ix}}{2i}\right) = -\frac{\sin(3x)}{4} + \frac{3\sin(x)}{4}.$$

Svar: $\sin^3(x) = -\frac{\sin(3x)}{4} + \frac{3\sin(x)}{4}$

Tips: För att testa om formeln troligtvis stämmer kan man sätta in exempelvis $x=0$ eller $x = \frac{\pi}{4}$.

Formeln är användbar om man exempelvis ska integrera $\sin^3(x)$ - mer om detta i kommande kurser.

Exempel

Uppgift

Uttryck $\sin^3(x)$ som en summa av trigonometriska funktioner utan potenser.

Vi använder Eulers formler och förenklar med hjälp av $(a-b)^3 = a^3b - 3a^2b + 3ab^2 - b^3$:

$$\sin^3(x) = \frac{(e^{ix}-e^{-ix})^3}{(2i)^3} = \frac{e^{3ix}-3e^{2ix}e^{-ix}+3e^{ix}e^{-2ix}-e^{-3ix}}{-4\cdot 2i} = -\frac{1}{4}\left(\frac{e^{3ix}-3e^{ix}+3e^{-ix}-e^{-3ix}}{2i}\right)$$

$$= -\frac{1}{4}\left(\frac{e^{3ix}-e^{-3ix}}{2i} - 3\frac{e^{ix}-e^{-ix}}{2i}\right) = -\frac{\sin(3x)}{4} + \frac{3\sin(x)}{4}.$$

Svar: $\sin^3(x) = -\frac{\sin(3x)}{4} + \frac{3\sin(x)}{4}$

Tips: För att testa om formeln troligtvis stämmer kan man sätta in exempelvis $x = 0$ eller $x = \frac{\pi}{4}$.

Formeln är användbar om man exempelvis ska integrera $\sin^3(x)$ - mer om detta i kommande kurser.

Eulers formler och trigonometriska samband

Tips!

Eulers formler kan användas för att minnas trigonometriska samband!

Eulers formler och trigonometriska samband

Tips!

Eulers formler kan användas för att minnas trigonometriska samband!

Säg att vi vill minnas vad $\cos(\frac{\pi}{2} - v)$ blir

Tips!

Eulers formler kan användas för att minnas trigonometriska samband!

Säg att vi vill minnas vad $\cos(\frac{\pi}{2} - v)$ blir, vi kan då skriva:

$$\cos(\tfrac{\pi}{2} - v) = \frac{e^{i(\frac{\pi}{2}-v)} + e^{-i(\frac{\pi}{2}-v)}}{2} = \frac{e^{i\frac{\pi}{2}}e^{-iv} + e^{-i\frac{\pi}{2}}e^{iv}}{2}$$

$$= \frac{ie^{-iv} - ie^{iv}}{2} = \frac{-e^{-iv} + e^{iv}}{2i} = \sin(v)$$

Tack för idag!